

SZABADSÁG.

Megjelenik hetenkint háromszor: vasárnap, kedden és csütörtökön.

Előfiz. díj helyben:
Egész évre . . . 8 frt.
Félévre . . . 4 »
Negyedévre . . . 2 »
Videkre 1 frttal több.

Hirdetési díj:
Egész oldal . . . 20 frt.
Fél oldal . . . 10 »
Negyed oldal . . . 5 »

Ezen felül minden hirdetésnél 30 kr. kincstári illeték fizetendő.

A szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII-ik kör, Virág-
utca, 337-ik szám.

Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.

«Nyiltér» sora 15 k.

Kisebb hirdetéseknel minden szó után 5 kr. és a kincstári illeték számítatik.

Egyes szám ára 10 kr. — Számonként kizárólag a szerkesztőnél vagy a lapkihordónál kapható.

Habemus primatem.

Boldogult Simor János utódát az esztergomi érseki széken, az új hercegprimást mesterkéletlen örömmel s őszinte bizalommal üdvözli egész Magyarország ebben a legmagasabb méltóságban, melyet Magyarország apostoli királya adhat. Tegnap még egy érdemteljes tanító-rend főpátja, ma az ország első zászlós ura, rangban herceg s a magyar katolikus egyháznak tiszteletes parancsoló feje Vaszary Kolos. Már a szt. mártóni főpáti állás is oly tiszteletteljes volt, sőt fényes, mely kimagasló rangot biztosít birtokosának hazánk egyházi tejedelmének sorában. Mindamellett az eddigi főpát kinevezése Magyarország hercegprimásává, oly előléptetés és kitüntetés, melyről mindent mondtunk, ha megemlítjük, hogy az földi javakra, politikai tekintélyre, a világi és szellemi hatalom teljességére vonatkozólag és Magyarországon minden más világi és egyházi méltóságot messze tulsugárzó fény tekintetében a legmagasabbat képezi, amit egy magyar és pap elérni képes. Ezt a kitüntetést Vaszary Kolos sohasem kereste és emberi s papi erényei mellett talán ez is egy ok volt, hogy éppen őt érte a választás.

A beuyomás, melyet a primási méltóságra történt felemeltetése keltett az országban mindenütt, meglepetés, de a legörvendetesebb meglepetés, mely a közvéleményt érthette. Mert felvilágosodott bölcsesség, nemzeti érzés, keresztényi szelidség, lelki nemesség és jellemzilárdság e tulajdonságok melyek kell, hogy ékesítsék Magyarországon első egyházfejedelmét, az új hercegprimásban mind egy csodásan összhangzó, imponáló és mégis megnyerő individualitással egyesülnek.

A benedekrendi tanár, ki évtizedeken át, mint az ifjuság oktatója működött a legaldásosabban, a tudós, ki tudásának gazdag teljességét a hazai történelem forrásából merítette, felvilágosodott eszelle, tisztán fej és bölcs férfiú, aki képzettségére vonatkozólag, a modern tudás legmagasabb fokán áll.

Egyike ő ama katolikus egyházfejedelmeknek, kik a lelkesült hitbuszúságot felvilágosodott gondolkodással, az egyházuk hitelveihez való hű ragaszkodást s erény tudományssomjival s haladási vágygyal tudták összekötni.

Magyarország történelmi közt. stílusának klasszicitása s előadásának eleganciája tekintetében Vaszary Kolos a legelső sorokban áll, a mi pedig különösen kitüntetési történelmi műveit, az a hazafias érzés, mely átlengte azokat. Szelleme s múltjának emlékeiből merítette alapos ismeretét ama nemzeti erőkről, melyek a magyar államot egy évszázad előtt

alapították s azóta a sok világtörténelmi vihar daczára, melyek körülbe dúltak, fenntartották. A nemzeti érzés az új hercegprimás egyik legkitünőbb tulajdonsága s egyuttal kezesége annak, hogy jövő működése a legbensőbb összhangban fog állni a magyar államiség érdekeivel s nemzeti hivatásunk követelményeivel.

A magyar katolikusok új fejének megnyerő erénye, lényének szelidsége, szerény nyájassága s az az elbűvölő szeretetre méltósága, mely csak egy békeszerető, minden frikciót kerülő, engesztelékeny jellemnek külső megjelenési formája.

Ezek azok az elemek, melyekből Vaszary Kolos hercegprimás jellemképe áll. Csoda-e, ha az ország egész közvéleménye párt-, sőt valláskülönbség nélkül örvendve helyesli az apostoli király választását? Hisz az új primás egész egyénisége olyan, hogy bizalommal tölti el az egész országot a jövő tekintetében. Magyarországon a katolikus egyház világi tekintetben is erős, sőt döntő hatalmi tényezőt jelent, mely elhatározó fontosságú az állami virágzásra és nemzeti fejlődésre. Magyarország az egyházzal való egyetértésben prosperitásának egyik biztosítékát bírja; de az egyház is úgy védi legjobban érdekeit, ha Magyarországon szelvényes és békés viszonyt tart fenn az államhatalommal, mint tette mindig az évszázadok folyamán. Az utóbbi években e benső viszony megzavartatott, ami minden hazafit s minden katolikust is bánattal kell, hogy elöltött legyen s az egyházra épp oly kevésbé lehetett hasznos, mint az államra. Az új primás szellemi s erkölcsi tulajdonságai most azt a bizalmat keltik, hogy az egyház és az állam közt függőben levő ügyek békésen, mindkét fél méltóságát és érdekeit teljesen megóva fognak elintéztetni. Az új primás azon örvendetes izennettel foglalja el székét, hogy első ténye a béke helyreállítása lesz. A nemzet hálával fogadja ez ígéretet s ha még valamit óhajt, akkor ez az, hogy ezen túl ne sávarja viszály az egyház és állam békés együttműködését.

Vaszary Kolos sokkal jobb hazafi, hogysem elfordítani ne akarná hazájától az egyházzal való konfliktus veszedelmét. És sokkal jobb katolikus ő, hogysem ne törekednék arra, hogy egyháza jövőre megóvassék ama károktól, melyeket az állammal való visszavonásnak okvetlen szólnie kell számára.

Az új „Gründerek” Szabadkán.

II.

Nekünk immár négy pénzintézetünk van és ezek mindannyian a közérdek látzata alatt simán, megerősítés

és külső segély vagyis: idegen pénzintézetek belevonása nélkül kizárólag helybeliek pénzeiből, tehát önállóan és függetlenül keletkeztek. E négy pénzintézet minden iránybani függetlenségét megtartva, ekkorig saját speciális céljainak élt és a városi lakosság pénzvagyont magába sziván, manapság annyi pénzzel rendelkezik, hogy közülük némelyik százezreit nem tudja mibe és hol befektetni és hogy e százezreket kénytelen más pénzintézeteknél elhelyezni.

Ez tény! és ezen el nem tagadható tényből a logika, de a fináncz tudomány törvényei szerint is kettő folyik. Az első az, hogy a négy pénzintézetben levő pénz mennyiség és az üzleti pénzkereslet közt nincs arány; a másik pedig az, hogy városunknak az üzleti s egyéb pénzkereslet hiányában nincs szüksége új pénzintézetre, de különösen nincs szüksége olyanra, a mely másfél százezer forint, tehát csekélynek mondható tőkével egy fővárosi bank szárnyai alól bujt ki.

Nem tudjuk, hogy az új iparbank nem lesz-e egy kis Credit mobilier, a miből a gazdának semmi haszna nincs, de bármi is legyen, mi előttünk igen aggályos, hogy akkor, a midőn négy pénzintézetünk több millió betéttel rendelkezik és a midőn célul tűzték ki a pénzek élvezetének olcsóbbá tételét, az új bankot az a fővárosi iparbank állítsa fel, a melyről ismeretes, hogy azt a hatalom polczán álló és a hatalom biztosítása után mindenféle képen fáradozó egy klikk medenczéből nagy kinlódással huzták ki, természetesen országos kereszttség alatt.

A részvények egyharmadát, — a fenálló hír szerint — az előbb említett iparbank jegyezte, föntartva a jogot szabadkai csecsemőjébe „szellemet” lehelni, persze egy leleményes és „noch nieda gewesen“-féle vezértitkár által, aki aztán a különben tiszteletre méltó gründereket: úgy nélküli prókátorokat, penzió után áhítózó és új menedékhelyet kereső városi tisztviselőket, örökös királyi tanácsos jelölteket szük-

nál fogva huzni fogja, ha csak e tiszteletben megöszült papák Zentára nem mennek praxiára, avagy a fináncz tudomány elsajátítása végett előbb „Foncier-biztosító társulathoz” ügynököknek be nem állanak!

Már azon a napon, a mikor Dr. Pertits József elhalálozása folytán legrégibb takarékpénztárunknál az aligazgatói állás fölött a választás megejtett, a kisebbségben maradt duzzogók részéről elszólás történt, hogy az ő mellőzésük egy új pénztintézet létesítését fogja előidézni.

Hogy kiből állott ez a párt, az köztudomású dolog és miután e duzzogók vitték most széjjel az aláírási iverket, lehetetlen a mellőzöttek és az új iparbank létesítése közt a közvetlen nexust ne keresni, valamint lehetetlen ez új banknál az orsz. iparbankhoz való viszonyából nem keresni, a politikai klikk uralom rozsdás rugóit.

Bármiként is legyen, egy azonban kívánatos t. i. az, hogy az új csecsemő idegen dajkáknak ki ne adassék, mert megeshetik, hogy „angyalcsinálók” kezébe jut.

Aliquis.

A kisdenevelési törvény végrehajtása előtt.

II.

Jól tudjuk, hogy az 1868. népokt. törvény életbeléptetése óta ime már $\frac{1}{4}$ század mult el és még mindig csak félannyi, sőt más helyeken $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ rész annyi szamu eliskoláink vannak, mint a mennyi a törvény által meghatározott 80 főnyi létszám arányához képest kellene. Mert minden téren nagyon elmaradtunk; magasabb, sokféle szakiskolákra is szükségünk van; városunk és a többi hazai községeknek is ezer meg ezer rubrikát s ezeknek sok száz és ezernyi, száz-ezernyi szükségleteit is fűdözni és betölteni kell.

Nagyon valószínű tehát, hogy az ovodák föllállításával is még egy negyed század mulva is épen ott leszünk, ahol most az eliskolákkal, t. i. fél vagy egyharmad rész annyi lesz belőlük, mint amennyit a törvény parancsol. Addig pedig, hogy ha a szülők csak a mostanihoz hasonló arányban is járatták kisdendeiket az ovodába, ovodáink mindig tultömöttek lesznek és pedig annál inkább, amily mértékben szigorubbán vagy enyhébben fog végre hajtani az új törvény. Pedig csak akkor lesz igazi menhely, igazi megóvó hely az ovoda, hogy ha a szegény napszámosok kisdendei, kiknek az ovodára legnagyobb szükségük van, az egész napot ott tölthetik. De ez csak úgy történhetik meg, ha az ott maradni kényszerülők ott is étkezhetnek; ehhez pedig több hely, étkező asztalok, edények, végre két annyi személyzet is szükséges, mert egy képzett kisdenedővő ezt a terhet, fölviigázatot, játékot, tanítást és folytonos foglalkoztatást reggeltől egész estig, még duplafizetés mellett sem fogja kiállani, az ápolónőnek is főzni, mosni, varrni és egyéb hási dolgait is végeznie kell, mert 15 ftayli havidijsa vendéglőből élést, oselédtartást a pénznek semmi esetre sem engedí meg.

„Az ovodának nyitását reggeltől estig való nyitvatartását, s a szükség szerinti bennétartást természetesen csak akkor és ott fogjuk elérni, amidőn és ahol a törvény rendelete a 100 főnyi létszámra vonatkozólag végre lesz hajtva; amidőn már nemcsak elég szamu, de tágas, szellős, egészséges ovodáink lesznek. Az erre vonatkozó óhajokat és követelményeket addig mértékelnünk kell; mert bármily áldozatkészséget is tételünk föl Szabadka közönségéről s a többi hazai városok és községekről: azoknak egyéb ezernyi szükségleteiről s kényszerítő körülmények követelte kiadásairól a fűdözethiányról, s a közönségnek a nehéz adók és időskeli küzdelmeiről sem szabad soha megfeledkeznünk.

Egyleti közgyűlés.

Az iparos ifjak művelődési körének november hó 1-én megtartott rendkívüli közgyűlése a leghiggadtabbán folyt le. Jerem Géza egyleti II-od elnök pout 3 óra-kor megnyitá az ülést és kérte a tagokat, hogy minél számosabban szóljanak a tárgyakhoz, mire a közgyűlést megnyitott-nak nyilvánítá. Kor elnökül megválasztott Veisz Jakab, ki szintén szép szavakban szólott a tagokhoz, mire következett a választás.

Az egylet védnökeül egyhangulag közfelkiáltással Szalay László választott meg. Ezután Engel Sándor szólott fel és szép szavakban eszette Jerem Gézának az egylet érdekében tett munkásságát és kéri a közgyűlést, hogy ezuttal mint elnököt üdvözöljük, mire nagy éljezés következett és egyhangulag Jerem Géza választott meg elnökül, II-od elnökül pedig Engel Sándor. Számvizsgálókul: Langfort Antal, Baron Dávid, Vetro István.

A választások megejtése után Hirth Lipót emelt szót és igen szép szavakban körvonalazta a tisztviselők teendőit és kéri a közgyűlést, hogy mindenki saját belátása szerint szóljon a választáshoz. Az általános tetszéssel fogadott beszéd után következett a választmány megválasztása. Megválasztottak: Barth Henrik, Nagy Ferencz, Manheim Márk, Manheim Miksa, Mayer Arnold, Hirth Lipót, Schönberger Armin, Szolt Izidor, Zomborszky Dániel, Veisz Jakab, Vinterfeld Rudolf, Kelemen János, Fürst István, Tary József, Karkos Reumond, Fillingner Mór, Szauer Henrik, Siha József, Liszák Jenő.

Határozatba ment egy betegsegély egyletbe való belépés is, és egyhangulag az általános munkás és betegsegélyző egylet fogadtatott el.

Ezután egy becsületbeli bíróság választása következett; megválasztottak: Veisz Jakab, Barth Henrik és Kelemen János, majd hosszas vita után Langforth Antal és Kuri János az egylet dísztagjaivá választottak meg egyhangulag és elhatározottak ezeknek díszokmány készítése. Végül elnök kéri az ujonnan megválasztott tisztviselőket, hogy iparkodjanak ők mindenben tőlük telhetőleg támogatni, mire megköszönvén a belé helyezett bizalmat, s a jelen voltak türelmét, a közgyűlést több tárgy nem létében bezárja. Ezzel véget ért a zajosnak ígérkeső közgyűlés azzal a reménnyel, hogy a megválasztott tisztviselőktől bizást remélhetjük, miszerint a fiatal egylet rövid idő alatt hirnévre fog szert tenni és virágzásnak indul.

H. L.

Szabadka néhány jó kortese Budapestien volt tegnap, hogy Tisza Kálmán fiát Istvánt orsz. képviselőjelöltül felléptessék Szabadkán. — Szegény Szabadka! — de nagyon szegény vagy.

Irodalom, művészet.

Szinészet. A „Piros bugyellária” és a „Nem jó a tüzzel játszani” című előadások ismét csak olyan megjegyzésre szolgálnak okul, melyeket a vezetéshez kell intézni. Sajnálattunkra szolgál, hogy ezen megjegyzések elsejét a közönség azon része ellen kell intéznünk, akik a színházban hangos csevegésükkel, sőt beleszólásaikkal zavarják az előadást, úgy, hogy az a kevés közönség, aki jelen van, a színházlátogatástól kedvét veszti. A mi rendőrségünk pedig egy tabatkát sem ér ott a színházban, merőben ül és maga elé bámul s még annyira sem törődik a dologgal, hogy legalább megintene a rendetlenkedőket. Pálffy Nina a népszínműben valamivel még jobb, mint némely operettben, de ezzel se mondottunk többet, mint hogy csak a közép szerűségig tud vagy akar emelkedni. A jobb szereplők közül Mikeit, Karacsot, Rónait és Baghyt említjük fel. Az újdonság gyanánt színe került „Nem jó a tüzzel játszani” mint szindarab jónak és mulattatónak bizonyult, de az előadás kiválóan fogyatékos volt, nem a társulat hibája, hanem a szereposztásnak majdnem érthetlensége miatt. Szilágyi kisebb szerepköréről a multkor is elég jóakarattal nyilatkoztunk, de ezzel korántsem mondottuk azt, hogy a lyrai szerelmes szerepekbe, különösen ilyen vigjáték keretébe beleillik. Amint a társulatot ismerjük, ezt a szerepet (Godofriedet) Rónainak kellett volna adnia. Hogy a darabot hosszabban ne részletezzük, csak egy jelenetre utalunk, arra t. i. amikor Godofried és Molden Alice szerelmi jelenete játszódik le. Ehhez határozott szinpadri erő kell és nem olyan szereplő, aki ami bosszantásunkra gyakorolja magát egy szindarabban. A másik eltévesztett szerep (Winfried) Baghy Gyuláé volt, ki sehogy se tudott a darabba beválni és hogy mire jó ebben a szerepben az olyan páróka, azt sem értjük. Ilyen dolgokba meg a rendezésnek volna beleszólása. A mi a játék érdeklés részét illeti: Rónainé nál meg kell jegyeznünk, hogy a hanghordozást a tulajágig viszi át a dallamosságba. A vigjátéknál megengedett könnyedség a beszédmodorban, az ő kiváló sajátága, de mihelyt abba az egyöntetű énekrendszerbe csap át, elront minden szepet, amelyet érvényre juttatni tud. Naivánk Gyurmann Alice, Mikei után legjobban állta meg helyét. Mikeiről valóban elismeréssel nyilatkozhatunk. Buzgó és jó feltogásu színész, aki minden darabban más és más s azonkívül a maszkirozást is mindig eltalálja, bár be kell vallani, hogy sok helyen nem irtózik a sugótól. Tolnainé Hermin igen jól tölté be szerepét, a tőle megszokott határozottsággal és ügyes játékkal adva. Almásy Julia asszony ebben a darabban bár meglehetősen játszik, de játéka messzi áll az olyan szerepkörtől, mint amilyen a „Kisegérben” kínálkozik neki s állandó hibája, hogy személyesíteni csak ritkán tud és szerepei, mintha valamennyien egy szindarabból valók lennének. Mindeme körülmények kellő figyelembe vétele után, teljesen élvezetes előadást nyerhetnénk ugyan-ezen társulattól és erőktől.

Uj zenei. Címe: «Kőszéi csárdás.» Zongorára szerzett. Báró Koményi I. — az erdélyi arisztokrácia felett szellemi kiváló tagja. Szerep a felette díszes kiállítás mérnök összes példányait a magyar nemzeti közművelődés egyik harcosa, a Szilágyvármegyei Wesselényi Egyletnek teljesen díjtalanul, minden költség megtérítése nélkül, átengedte 10 frt 10 kr. előleges befizetése mellett, mely esetben a mű bármikor küldetik meg, megrendelhető a Szilágyvármegyei Wesselényi Egyletnél Zilahon. Elárusítók a példányok készpénz fizetés melletti átvétele esetén jelentékeny kedvezményben részesíttetnek. E mű megszerzését már csak ajándéknyes érdeklődésben is olvasóink szives figyelmébe melegen ajánljuk.

H I R E K.

Szabadka szabad királyi város törvényhatósága 1891. évi november hó 12-én d. előtt 10 órakor a «Pest város»-hoz címzett szálloda nagytermében tartja rendes havi közgyűlést a következő tárgysorozattal: Polgármesteri jelentés a közigazgatás folyó évi október havi állapotáról. — Törvény-cikkek meghirdetése. — Miniszteri leirat a rendszeresített három gyalog kézbesítő állásnak jóváhagyása tárgyában. — Polgármesteri jelentés arról, hogy Frankl István ny. igazgató s dr. Hornyánszky Gyula a városi főgymnasiumhoz s tanárokul meghívattak. — Ugyanannak jelentése a közigazgatási bizottságból kilépő 5 bizottsági tag helyének betöltése iránt. — Tanács javaslata a csantavéri nagykorcsma eladására megtartott árverés jóváhagyása tárgyában. — Ugyanannak javaslata a bajai temető kibővítése céljából Pacher István által felajánlott ingatlan megvételének jóváhagyása iránt. — Ugyanannak javaslata Gyelmis István lakházának s a hozzátartozó belteleknek plébánia helyiségiül leendő megvétele tárgyában. — Tanács javaslata Wébel János és Grohman Vilmos helyettes tanároknak rendes tanárokkul leendő előléptetése iránt. — Tanács javaslata a kath. legény-egylet részére tűzita megszavazása tárgyában. — Tanács javaslata az artézi-kut turatására megtartott árlejtés jóváhagyása iránt. — Egy I. oszt. esetleg II. od. oszt. irnoki; egy közbiztonsági állatorvosi, javadalmi pénztári ellenőri, két másod oszt. vámpénztárnoki, egy vámpénztári ellenőri — állások betöltése. — Tanács javaslata a Mária-Terézia parktól a törvényszék előtt a vasuti aluljáróig elvonuló csatorna építésénél felmerült 1541 frt 50 kr és az utkövezés és földhor-dásból származó 3659 frt 50 krnyi többlet munkálatok utáni összegek megállapítása iránt. Tanács javaslata Oláh Károly tanító nyugdíjazása iránt. — Tanács javaslata dr. Heumann József orvos oklevelének meghirdetése iránt. — Bizottsági jelentés a tisztviselők fizetésének felemelése, illetőleg arányosítása tárgyában. — Bizottsági jelentés a martonosi határsértés tárgyában. — S a még ezután beérkezendő s a főjegyzői hivatalban megtekinthető tárgyak.

Elhaltak f. évi október 15-től 31-ig összesen 119-en. Ezek közül életkoruk 15-ik évét betöltötték: Rudics Józsefné 40, Petrik Rókusné 67, Szilávi Józsefné 63, Loják Mihály 60, Francziakovics Mártonné 72, Majer Lajos 56, Sarcsevits Gergelyné 60, Kuluncsics Ferencz 41, Schleicher Albertné 36, Petrovics Györgyné 57, Malecskó Márkné 70, Varga István 83, Kopunovits Mártonné 92, Jencsevits Károly 28, Czibolya Benedekné 22, Wassilyev Mladen 18, Zrinyi Ferencz 61, Antunovits Jozsef 19, Göncz István 71, Turanov Mladen 20, Odor János 26, Polyakovits Márton 53, Miksics Erzsébet

20, Zolnai István 80, Lulics Máténé 48, Mlinkov Macza 24, Krnyaiszi Dragina 37, Miskolczi Jánosné 80, Kusak Andrásné 69, Simics Györgyné 80, Polyvas József 22, Pavkovits Teodor 21, Sánta Imre 66, Katymaracz Antalné 50, Mester János 66, Nagy Adám 72, Krnyaiszi László, Majler Jánosné 62. és Lippaics Istvánné 61. Béke velük!

Gyászhir. Weitzentfeld Salamon helybeli kereskedőt súlyos csapás érte, egyetlen leánya a 16 éves Mariska e hó 3-án rövid betegség után tifusban meghalt. A temetés tegnap d. u. 3 órakor nagy részvét mellett ment végbe. Béke lebegjen a korán elhunyt ifju leány tetemén!

Szent Hubert, a vadászok védőszent napját, kedden a vadásztársaságok néhány tagja szokott módon kedélyesen megülte. A kedvező idő dacára kevés, ugyszólván semmi zsákmányt nem ejtettek; amiként mondják, kevés a vad és sovány kilátás vár az idei évad alatt Szent Hubert lovajaira. Haragszik is Gráczó Marci et Conzorcium a vadak e szűkkeblősége miatt és habár a karcos méreg drága, abba fojtják boszújukat!

Apponyi a szomszédban. Gróf Apponyi Albert szerdán este Zomborra utazik több képviselő társával. Az ellenzéki érületü választók és polgárok méltó fogadtatása céljából tömegesen fognak gyülekezni s a »vadászok»-szálló udvarán fátylószenetet rendeznek a vendég tiszteletére.

Fehér Ipoly — pannonhalmi főapát. Az új primás még el sem foglalta méltóságát s már is megkezdődtek a kombinációk, ki lesz pannonhalmi főapát. A herceprimás bizonyára Francsics Norbertet fogja ajánlani. De e jelölt mellett máris emlegetik Fehér Ipoly, szegedi tankerületi főigazgató, Kalbik Cziprián pannonhalmi prior és Bierbauer Lipót főapátsági jószágkormányzó neveit is. Fehér Ipoly épen Vaszari Kolossal együtt pályázott a pannonhalmi főapát méltóságára s akkor néhány szavazat választotta el az apáti széktől.

A téglajárdák lerakásánál sok visszaélést megengedett magának a vállalkozó, így a többek között a kikötött feltételektől nagyon is eltérőleg a VI. körű Harmath-utcában, Kuluncsics és Gabrics házaik előtt egész hegy, völgy alakban rakták le a téglákat, csupán azért, hogy nevezettek házaik elejét meg ne bontsák, míg a Gazdag-utcában (II. kör) valami Hampelics szegény ember ház elejét egy méterre leásatta, úgy hogy udvarába kocsin se ki, se be; de ezt itt úgy kívánta az egyenes irány. A VI. körű Kálmán, Gáspár-utcákban, szóval általában, hol a téglajárdák elkészültek, a lerakás és a kikötött szélesség (1 méter), botrányosan eszközöltetett. A főmérnök csak bölcsen cselekszik, ha eme felsorolt visszaélésekről magának eleve tudomást szerez, mert miként mondják, a legközelebbi közgyűlésen ez interpelláció tárgyát fogja képezni. (Bek.)

Polyakovits Alajos tanyáján 80 kocsi szalma és 30 kocsi polyva elhamvadtt tegnapelőtt. A tűz keletkezési oka valószínűleg az volt, hogy a részesek a saját szalmájuk elhordásakor közel a kazalhoz tüzet raktak s elmenetelkor elmulasztották a páras elföldelését. Gondatlanságuknak most a gazda adta meg az árát.

Kedves lakótársa volt Kovács János 7. körű lakosnak bizonyos Kutyár Sándor személyében; ki zimonyi illetőségűnek vallotta magát. Szabadkán unatkozott az idegen ember s elhatározta, hogy elutazik. Háziját azonban nagyon szerette, valamé emléket keresett tehát. Talált is, de az almárióban, az pedig be volt zárva. De má egy zár az akarat előtt! Emléket akart a vendég s feltörte a zárt, magához vett többrendű apróságot s hogy utja könnyebben essék, elvitt magával még 6 frt 35 kr. készpénzt is. Keresik.

Bomlik a „palota”, — jeléül annak hogy nagyon jól megépítették. A törvénykezési palotát értjük. A járásbírósg egyik ajtója ajtófelelőstül együtt kibukott, felmondta a szolgálatot. Betapasztották, de oly buz van a fűtött szobában, hogy ott dolgozni lehetetlen. Ha már most így állunk, mi lesz évek múlva? Vagy addig majd megülep-szika — valószínűleg ezt felelik a szakértők.

Mérik az aszfaltot, huzzák a rőföt utcáról-utcára, hogy kiróhassák a házigazdákra a fizetendő részleteket. Szép mulatság ez, s talán jó is lenne, ha előbb a csatornázást és utkövezést végezték volna. A nagy sarak beköszöntével jó utjuk lesz a talicskáknak, de annál rosszabb a gyalogosoknak.

Olcsón akart jó bérhez jutni dr. Rádics Péter orvos kocsisa. Kiszimatolta, hogy gazdája nagyobb összeg pénzt kapott, s hogy azt egyszerűen asztalfőkjába tette. Pár nap előtt a kocsis tisztogatott az orvos műtermében, s a reggeli csendes időt a fiók felfeszítésére fordítva, elemelt 555 frtot. A tettes neve Brsics Balázs, s bár tagad, ellene bizonyít az is, hogy birtokában találtak egy vésőt mely a feszítés helyére illik. Le van tartóztatva.

Nagy tűz dühöngött tegnapelőtt Br. Rádl Béla kelebíai uradalmában. Leégett egy 72 méter, husszu és 12 méter széles birkais-tálló, valamint a padlásra halmozott mintegy 250 mm. széna. A kár 4000 frt. Nagy szerencse volt a szerencsétlenségben, hogy a szél nem a kastély felé fújt, mert az egész major leéghetett volna. Egy lovas küldönc folyton nyeregben ült, hogy a veszedelem növekedte esetén segélyt hozzon a városból, de erre nem lett szükség, a cselédség maga lokalizálhatta a veszedelmet.

Személypályaudvar Szegeden. Ez lesz a volt osztrák-magyar vasut pályaháza, mert amint értesülünk, a magyar államvasut két szegedi állomásán változtatásokat visznek véghez a hó folyamán. A Szeged-Rokus állomást csak teherpályaudvarnak használják, míg az ottani összes személyforgalmat átviszik a volt osztrák-magyar államvasuti indóházhoz.

Talált pénz. Brentner Derső pályafelvigyázó leánykája az iskolából hazajövet tegnap délben a postaépület sarkán egy noteszt talált, melyben 20 forint volt. A tulajdonos a rendőrségnél kellő igazolás után átvetheti.

REGÉNYVILÁG.

Bolygótűz.

(9.)

— Regény. —

A »Szabadság» számára írta:
Boross Vilmos.

(Folytatás.)

Az ezredes elpirult. A fiu ujra még pedig erősen sziven találta. Nagy léptekkel néhányszor végig mérte a szobát, fogái közt érthetetlen szavakat tördelt s véresre harapdálta az ajkait. Az ifju csendesen jó éjt. kívánt és bucsuzással meg akarta csókolni atyja

kezd. Uhornay indulatosan félre rántotta
jobbát és szigorú hangon mondá:

— A szünidőt külföldön fogod tölteni
... A jövő tanév végén viszont lájuk egy-
másat... Addig... addig — jó éjt.

Ifjú Uhornay szeméből kicsordult a
köny. Szólni akart, de atyja egy rideg kéz-
mozdulattal intett, hogy távozzék. Lassu-
sága léptekkel elhagyta tehát a nyári lakót
s bár késő éjjel volt: visszatért a fővárosi
papnöveldebe.

III.

A fővárosban két körülményből lehet
a tavasz hivatalos beköszöntését megtudni
Egyik: az ólea, szénfeketeségű hóbuczkák
eltűnése; másik: a lefüggönyözött ablakok
rohamos szaporodása. Ha az Andrassy-uton
már nem látni piszkos havat s ha minden
tiz ablak közül nyolcz le van függönyözve:
biztosra vehető, hogy a naptár szerinti ta-
vasz immár megérkezett. Ilyenkor a ki csak
teheti, még áldozatok árán is menekül a
szép Budapestről, melynek a tavasz bekö-
szöntése után sem levegője, sem vize; sőt
még tükör-sima utjai is felmondják a szol-
gálatot. Juni us-julius ban felolvad
az aszfalt s különbül odatapasztja az
ember saruit, mint a kunság fekete sár-
tengere.

A mánás-világ nyaralni még mindig
külföldre jár, a Kárpátok, a Balaton, a Tatra
az erdélyi havasok neki unalmasak. A haza
eme kincsei tehát a középosztály számára
maradnak. És a középosztály dicséretére le-
gyen mondva, ez az utóbbi években alapo-
san tulszárnyalja az előbb említett mágná-
sok hazaszeretétét. Akik pedig ide sem me-
hetnek, azok a főváros környékén ütnek ma-
gukaak szellős tanyát. A városliget és a
Svábhegy nyárilakokkal már is tömve van-
nak; a Zugliget gyepes helyeit egymásután
elkerítik s maholnap a zöld gyepen járni
sem szabad; az istenien szép Margitszigetet
drágasága miatt csak a pénzvilág előkelősé-
gei használhatják, míg a Császárfürdő, akár-
csak Róma vatikáni része, fekete a sok re-
verendától. A fővárosiak tehát Budakesz, Hi-
degkut, Promontor, Haraszi, Gödöllő, Rá-
kospalota, Uj-Pest, Megyer, Nagymaros.
Visegrád felé húzódnak. Ezek és a közbeeső
falvak májustól októberig zsufolva vannak
budapestiekkel. Leginkább azonban Rákospa-
lota, mely rendkívüli előnye miatt a fővá-
rosiak számára legalkalmasabb is üdülő és
kirándulási helyül.

Rákospalota nyolcz kilométer távolságra
fekszik Budapesttől. Vasuton 15 percz, köz-
uti kocsin egy óra, hajón másfél óra, gya-
logosan, katonai lépésben két óra. Rákospa-
lota maga egy közönséges falu, azzal a kü-
lönbséggel ugyan, hogy itt a férfiak az assz-
zonyok, akár a chinai szent birodalomban
s az asszonyok a kenyérkereső „polgártár-
sak”. A fővárost nagyrészen a palotai gyön-
gédnem látja el tejjel, vajjal, tejjel, turó-
val, tojással, zöldséggel, gyümölcsevel, apró-
jósággal; sőt mikor kifognak a palotai ter-
ményekből, az Andrassy-ut aszfaltján ők, a
basaróza arczu, harmincz szoknyás, teli szájjal
beszélő palotai menyecskék kínálják a
narancsot, citromot és nem ritkán a kó-
kvadit.

Míg az asszonyok hajnalhasadástól nap-
lomenedig „nagy Pestet” járnak, a férfiak szán-
tanak, vetnek, aratnak, kertésszkednek s e
mellét vajat köpülnek, költetik a csirkéket,
tehenet fejnek, vigyáznak a ház tájékára
és ringatják, csocujgatják Rákospalota jövő
nemzedéket. Az asszony jóformán kőszre

szokott hasajönni, amiért aztán vasárnap az
„emberek” kénylik-kedvük szerint mulat-
hatnak, ihatnak, szivarozhatnak (1), az upesti
korcsmákban. A palotai menyecské sohasem
sajnálja a pénzt az urától. Azért nem kell
ám azt hinni, hogy a palotai férfiak asszonyi
rabszolgák, hülyék, bárgyúk stb., huszár ez
valamennyi, bíró is olyan telik közülök min-
denkor, ki szónoklás dolgában, nem egy
houatyával kiállná a versenyt.

A nyaralók és kirándulók azonban nem
járna k a faluba. Ezek az erdőt keresik fel,
azt az elragadóan kedves akác- és fenyő-
erdőcskét, mely a Rákospalotai határtól Uj-
pest és Káposztásmegyer hosszúságában a duua
fővenyes partjáig terjed. Rákospalota alatt
tehát ezt az erdőt kell érteni. Rákospalotára
csak az erdőbe szoktak járni s az évenkint
ide kiránduló százezrek közül alig ismeri
száz a falu templomtornyát.

Néhány hete mult, hogy ama bizonyos
szennyes hóbuczkák az Andrassy-ut járdáiról
végleg eltűntek. A lefüggönyözött ablakok
száma is egyre nőtt s a miut ez nőtt, ugy
apadt az örült sebességgel vágatott urifogatok
özöne. A hat hónapig üresen maradt környék-
beli nyárilakok egymásután élénkülni kezdtek
s a Rákospalotai erdőcskében újra telhangzott
a tavali ismerősök s az új nyári lakók élénk
beszélgetése, kaczagása, dalolása. Egyszóval
közelgett a nyár.

Forró, tikkasztó meleg volt. Az égbol-
tozat legkisebb sötét felhőjére valamennyi
nyári lakó szive repesni kezdett és esőért
sohajtozott minden ajak. A várva várt eső
végre valahára megérkezett. Az idő valóság-
os zivatarban tört ki, mintha helyreptolni
akarta volna a mulasztottakat. A zivataros
éjszaka utáni reggelen tömve volt az erdő
sétálókkal. Mohón szivták be a megtisztult
levegőt, mely szinte duzzadt az ezerféle füvek
és gombák illatától.

Ezen a kellemes reggelen egy rendki-
vüli szépségű fiatal leány jelent meg a sé-
tálók sorában. Tejfehérségű arczán az élet
két vérvörös rózsabimbó alakjában tündökölt.
Szemei nagyok és kékek voltak, hosszú
szempillái és hanyagul feltűzött haja arany-
szinben ragyogtak. A napsugárban fürdő és
ragyogó dus szöke hajat félig könnyű nyári
kalap takarta, melyen a kék buzavirág ri-
kító pipacsos és sárga keblü fehér szirmu
szekfükkel ölekezett.

A hölgy magas, nyulánk természetén fehér
csipke reggeli pongyola omlott végig, melyet
derékou oldal-csokorra kötött a hoszan le-
csügö halványkék szallag szorított össze.

Egyik kezében aranymetszésű könyvet
tartott maga elé, melyből igen nagy figye-
lemmel verseket olvasott; másik kezével
vállán nyugvó nyitott napernyőjét óvta a le-
eséstől. Utána egy középkori uri nő lépdelt,
kinek arisztokratikus arczából azonnal ki
lehetett venni, hogy ő az előtte sétáló s ol-
vasásba mélyedt hölgynek édesanyja.

A nyaralók közt általános feltűnést kel-
tett a fiatal leány megjelenése. Minden szem
reá tapadt s hölgyek, urak egyaránt ostro-
molták egymást kiletét megtudandó. A fiatal-
ság pár percz alatt mozgosítva volt s a nem
ok nélkül megijedt leányos mamák, még
nagyobb rémtületére, csakhamar szájról-szájra
járt a következő felvilágosítás.

— A bájos lényt Balogh Mariskának
hivják. Leánya a négy év előtt hirtelen el-
hunyt Balogh Zoltán dugaszdag bankárnak.
Budapesten két palotája van és kétszázezer
forint készpénzzel rendelkezik. Rákospalotára
előtte való napon költözött ki mamájával s

még eddig sem nem tették, sem nem fo-
gadtak látogatást és ilyesmit fenni nincs is
szándékukban.

Természetes, a gazdag, kedves és impo-
zans megjelenésű leányka iránti érdeklődés
rohamosan növekedett s napokig volt a
beszéd tárgya. Az igazság, ha hiven meg-
kell azonban jegyezni, hogy igen sokan nem
annyira vagyonaért, mint inkább rendkívüli
bájjai miatt érdeklődtek oly nagy mérvben
a leányka iránt, mit ez teljes mértékben
meg is érdemelt.

(Folyt. köv.)

Vasuti menet-rendek.

(Ervényes 1891. október 1-től).

Budapest—Zimony—Belgrád.

	kel. expr.	szem. v.	gyors v.	vegyes v.
Budapest	2.37 reg.	7.35	2.40	9.45 est.
Kis-Kőrös	4.36	11.00	4.50	1.59 reg.
Szabadka	5.48	1.46	6.26 est.	4.10
Csantavér		2.11		6.14
Topolya		2.34	6.59	6.46
Hegyes-Fekh.		2.56	7.16	7.13
Verbász-Kula		3.16	7.30	7.44
O-Kér		3.34	7.44	8.15
Kiszács		3.51	7.58	8.38
Ujvidék	7.37 reg.	4.19	8.21	9.15
Karlócza		4.41	8.37	9.47
Zimony	8.53	6.21	9.45	11.56
Belgrád	9.03	7.15	10.05	12.30 du.

Belgrád—Zimony—Budapest.

	expr. v.	gyors v.	szem. v.	vegyes v.
Belgrád	3.02 reg.	5.30 reg.	8.00 re.	3.20 du.
Zimony	3.12	6.11	9.00	3.56
Karlócza		7.20	10.46	6.30 est.
Ujvidék	4.39	7.43	11.16	7.19
Kiszács			11.38	7.58
O-Kér			11.55	8.22
Verbász-Kula		8.13	12.18 du.	8.51
Hegyes-Fekh.		8.28	12.36	9.14
Topolya		8.57	1.02	9.47
Csantavér			1.21	10.13
Szabadka	6.34	9.46	2.25	11.28
Kis-Kőrös	7.46	10.59	4.21	2.18 reg.
Budapest	9.40	1.20 du.	7.35 es.	6.45

× = Feltételes megállás.

Kis-Kőrös—Kalocsa. Kalocsa—Kis-Kőrös.

	vegyes v.	vegyes v.	szem. v.
Kis-Kőrösről indul	2.40 reg.	11.27 reg.	5.10 d u.
Kalocsára érkezik	4.20	1.07 d u.	6.38 est.
Kalocsáról indul	11.40 este	8.55 reg.	2.18 d u.
Kis-Kőrösre érkezik	1.26 reg.	10.26	4.02 d u.

Szabadka—Pálcis—Szeged.

Szabadka indul reg.	5.10, 2.35, 6.32, 9.51.
Pálcisra ér.	5.31, 2.51, 6.46, 10.09.
Szegedre ér.	7.00, 3.50, 7.40, 11.23.

Szeged—Pálcis—Szabadka.

Szegedről ind. reg.	8.15, 11.58, 8.43, 4.51.
Pálcisról ind.	9.11, 1.06, 10.17, 5.48.
Szabadka ér.	9.22, 1.20, 10.36, 6.00.

Omnibusz vonatok.

Budapest—Szabadka.

Budapest indul	2.55 délután
Kis-Kőrös	7.58 este
Szabadka ér.	10.58 este

Szabadka—Budapest.

Szabadkáról indul	1.09 éjjel
Kis-Kőrös indul	4.39 éjjel
Budapest érkezik	9.25 reggel

Szabadka—Topolya.

Szabadka indul	4.52 délután
Csantavér	5.50 délután
Topolya ér.	6.29 este

Topolya—Szabadka.

Topolyáról indul	7.— reggel
Csantavér indul	7.32 reggel
Szabadkára ér.	8.15 reggel

A magyar királyi Államvasutak vonatainak köz-
lekedési ideje a jelen menetrendben többé már nem
az eddig szokásos budapesti, hanem a közép-európai
idő szerint van kitüntetve. Ezen idő és a budapesti idő
között azon különbség van, hogy a budapesti időt
jelszó órák 16 perccel többet mutatnak, mint a menet-
rendben felvett közép-európai időt-jelszó vasúti órák.

Feljelölés szerkesztő és kiadótulajdonos:

SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd.